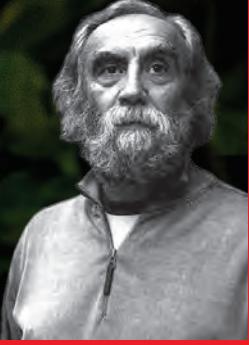

STAV

IN MEMORIAM: JOSIP OSTI
(SARAJEVO, 19. MART 1945.
- TOMAJ, 27. JUNI 2021)

**DOBAR VJETAR,
DOBRA DUŠO...
NAĐI PJEŠMU!**

BROJ 330 / GODINA VII /
SARAJEVO 2.7.2021.
3 KM

**JASMINA
BIŠČEVIĆ-TOKIĆ,
NOVOIZABRANA
PREDSJEDNICA GO SDA**

**SDA JE KRENULA
U PROMJENE I NISU
KOZMETIČKE, SRETNA
SAM KADA VIDIM NOVA LICA**

**NIZOZEMSKI UMJETNIK PETER KOOLE IMA SAMO JEDAN CILJ:
DA SREBRENICA NE BUDE ZABORAVLJENA**

U Rotterdamu se umjetničkim postavkama sjećaju 11. jula

NIZOZEMSKI UMJETNIK PETER KOOLE IMA SAMO JEDAN CILJ: DA SREBRENICA NE BUDE ZABORAVLJENA

“Da se uočiti da moja djela probude neke emocije kod recipijenata, uspijevam doći do ljudi iako su oni kao Nizozemci bez nekog ogromnog znanja o temi stradanja u Srebrenici koju često obrađujem u svojim djelima. Volim prići posjetiteljima ove, ali i drugih izložbi i podijeliti s njima neke informacije o sadržaju mojih slika. Zanimljivo je da u Nizozemskoj nema puno ljudi koji će uopće prepoznati zastavu Bosne i Hercegovine. Što više ljudi dosegnem, to je veća šansa da Srebrenica ne bude zaboravljena u tim izvanbosanskim okvirima. Ona ne smije biti zaboravljena.”

Piše: Mirza ABAZ

Ušli smo u juli, najtužniji mjesec u godini. U julu se već dvije i po decenije unazad prisjećamo Genocida u Srebrenici, najstrašnijeg zločina počinjenog na tlu Europe nakon Holokausta. Srebreničane je u ljeto 1995. godine ostavio cijeli svijet, bili su usamljeni u svojoj patnji i bolu. Svima koji su preživjeli srebrenički pakao iz godine u godinu biva sve teže i teže jer ne dolazi do pokajanja onih koji su direktno odgovorni za stradanje članova njihovih porodica i komšija, a njihovo razočaranje bude još veće kada vide mnoge zločince kako danas slobodno hodaju istim onim poljima na kojima su sve do jučer sijali smrt. Ipak, sve nas obraduje činjenica da negdje u svijetu postoje oni koji tu bol prepoznaju i suočaju s nama te su spremni svjedočiti istinu.

U prošli je četvrtak u blizini kina i muzičke dvorane “LantarenVenster” u Rotterdamu postavljena izložba slika i fotografija kojima se Nizozemci podsjećaju na Genocid u Srebrenici. Također, uskoro će u nizozemskim kinima početi i prikazivanje filma *Quo Vadis, Aida?*, koji nam donosi scene iz 11. jula 1995. godine, kada Aida, prevoditeljica za Ujedinjene narode, pokušava spasiti svoju porodicu nakon što Vojska Republike srpske preuzima Srebrenicu i počinje s etničkim čišćenjem bošnjačkog stanovništva.

Važno je naglasiti da je ovaj dugometražni film bh. rediteljice Jasmile Žbanić, koji je bio nominiran za nagradu Oskar, osvojio nagradu publike na Film Festivalu Rotterdam (IFFR).

Udruženje "Bosnian Girl" postavilo je fotografije na pristaništu Wilhelminakade u znak sjećanja na više od 8.000 ljudi koji su ubijeni u Genocidu u Srebrenici. Tu izložbu čini 25 portreta 25-godišnjih građana Nizozemske koji su izbjegli iz naše zemlje. Ove je fotografije 25 godina nakon Genocida u Srebrenici napravila Robin de Puy. Paralelno s tim, javnost može pogledati i slike Petera Koolea na kojima je radio proteklih 15-ak godina, a koje su također tematski usko vezane za sudbinu ovog gradića u Istočnoj Bosni. Sedam izloženih slika pripadaju kolekciji *The Balkan Paintings*.

Peter Koole za *Stav* govori da je pad Srebrenice, tačnije Genocid u Srebrenici, imao u to vrijeme veliki utjecaj na njega. Ti događaji iz jula 1995. godine su ga, kako je rekao, u najmanju ruku zbulili.

"Detalje o strahotama koje su se dešavale otkrivaо sam malo-pomalo. Postoјao je izvještaj Instituta za studije rata, holokausta i genocida, poznatog NIOD-a, postoјale su i parlamentarne istrage o genocidu, sve mi je to okupiralo misli, ali nisam znao kako da te silne informacije reflektiram u svom radu", počeo je priču Koole.

KROZ Slike postavlja važna pitanja

Prvi se put tema Srebrenice pojavila u djelima ovog nizozemskog slikara deset godina nakon Genocida.

"Nikad nisam namjeravaо napraviti seriju slika o Genocidu, ali u određenom trenutku, kada sam stao i zamislio se, shvatio sam da sam to već napravio. Počeo sam puno čitati o toj temi, tražio sam informacije u knjigama i na internetu. Prisustvovaо sam godišnjim komemoracijama u Haagu, posjećivao sam dane otvorenih vrata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodne komisije za nestale osobe. Polahko se moja mreža ljudi povezanih sa Srebrenicom širila. Sve sam se više nalazio s ljudima iz novinarstva, politike, s aktivistima za promicanje mira, fotografima koji su dijelom bosanske zajednice u Nizozemskoj. Što sam više saznavao o tužnoj sudbini Srebrenice, sve me više zanimala njena historija", pojasnio je.

Kako nam govori, sudbina Srebrenice je velika tema iz mnogo razloga. Ističe kako nema povratka kada vas ona "uvuče" u svoje koloplete, o njoj je vrlo teško prestatи promišljati. Otkriva nam da je nedavno započeo rad na 18. slici, čiju idejnu srž čini Srebrenica koju će, nadsa se, uspjeti završiti do Božića.

"Recepција moga rada razlikuje se od pojedinca do pojedinca, od zajednice do

Udruženje "Bosnian Girl" postavilo je fotografije na pristaništu Wilhelminakade u znak sjećanja na više od 8.000 ljudi koji su ubijeni u Genocidu u Srebrenici. Tu izložbu čini 25 portreta 25-godišnjih građana Nizozemske koji su izbjegli iz naše zemlje. Ove je fotografije 25 godina nakon Genocida u Srebrenici napravila Robin de Puy. Paralelno s tim, javnost može pogledati i slike Petera Koolea na kojima je radio proteklih 15-ak godina, a koje su također tematski usko vezane za sudbinu ovog gradića u Istočnoj Bosni. Sedam izloženih slika pripadaju kolekciji "The Balkan Paintings".

"Nikad nisam namjeravao napraviti seriju slika o Genocidu, ali u određenom trenutku, kada sam stao i zamislio se, shvatio sam da sam to već napravio. Počeo sam puno čitati o toj temi, tražio sam informacije u knjigama i na internetu. Prisustvovao sam godišnjim komemoracijama u Haagu, posjećivao sam dane otvorenih vrata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodne komisije za nestale osobe. Polahko se moja mreža ljudi povezanih sa Srebrenicom širila."

zajednice, od organizacije do organizacije. Primjerice, na mene isto ne gledaju oni u Nizozemskom parlamentu i pripadnici bosanske zajednice u Nizozemskoj. No to ćemo ostaviti po strani. Da se uočiti da moja djela probude neke emocije kod recipijenta, uspijevam doći do ljudi iako su oni kao Nizozemci bez nekog ogromnog znanja o temi stradanja u Srebrenici koju često obrađujem u svojim djelima. Volic prići posjetiteljima ove, ali i drugih izložbi i podjeliti s njima neke informacije o sadržaju mojih slika. Zanimljivo je da u Nizozemskoj nema puno ljudi koji će uopće prepoznati zastavu Bosne i Hercegovine. Što više ljudi dosegnem, to je veća šansa da Srebrenica ne bude zaboravljena u tim izvanbosanskim okvirima. Ona ne smije biti zaboravljena. To je moj najvažniji cilj", istakao je ovaj nizozemski umjetnik.

Uprkos činjenici da bi volio doprijeti do što više ljudi, podvlači kako je utjecaj vizualne umjetnosti i dalje ograničen. Međutim, govori kako neće odustati od postavljanja nekih važnih pitanja kroz svoja djela te ističe da mu je jedini strah da ne ode u banalnost.

"Uvijek sam nastojao da se odmaknem kao autor i da ustupim mjesto svojoj temi. Nisam advokat 'Majki Srebrenice' u nji-hovom slučaju protiv države Nizozemske, ali napravio sam jednu sliku o presudi Vrhovnog suda. Na Višem sudu je određeno da je Nizozemska kriva 30 posto za Genocid u Srebrenici, ali Vrhovni sud je smanjio tu

brojku na deset posto. Živimo u zemlji koja baštini vladavinu zakona, moramo prihvati presudu. U svakom slučaju, o tome sam razmišljao kao o absurdnoj i nerazumljivoj presudi. Pokušao sam to izraziti i kroz jednu svoju sliku u kojoj sam htio naglasak staviti upravo na teret koji majke nose u postratnom periodu. Jednostavno je nemoguće porebiti sudsku odluku u kojoj stoji da je Nizozemska kriva 30 posto za genocid u Srebrenici i izjavu Munire Subašić, koja je kazala da je ekshumacijom dobila samo tri posto sinnovljevi kostiju. Jedno je stvar prava, a drugo emocija. Znači, nudim slike javnosti i nadam se da će to natjerati sve one koji me prate da počnu razmišljati o onome što se dogodilo u Srebrenici. Želim da to dobije mjesto u njihovim srcima”, kazao nam je.

FASCINIRAN FENOMENOM BOSNE

Uz mišljenje o odgovornosti Nizozemske za ono što se desilo u Srebrenici, Peter Koole je dodao kako ipak nije u poziciji da sudi pojedinim nizozemskim vojnicima koji su bili u mirovnoj misiji u Srebrenici.

“Znam da su se suočili s dosta poteškoća pri povratku kući, neki pate od PTSP-a, čak i od puno gorih stanja. Volim se držati naslova izložbe u Memorijalnom centru Srebrenica koji govori o padu zaštićene zone i koji na najbolji način identificira glavnog krivca: ‘Neuspjeh međunarodne zajednice’. Svakako da je potrebno podsjećati na važne historijske događaje, to i sam radim, ali jednostavno se mora okrenuti nova stranica i gledati u budućnost. Do sada su me dosta puta pitali smatram li da je moguć suživot nakon Genocida u Srebrenici. Moj je odgovor uvijek bio jasan – ne znam, ali se nadam da jeste. Tu bi diplomacija mogla odigrati bitnu ulogu. Možda bi Evropska unija mogla odigrati bitnu ulogu nakon što zemlje Balkana uđu u ovu zajednicu kroz postavljanje nekih uvjeta”, ističe on.

Iako se već duži niz godina zanima za dio svijeta u kojem je smještena Bosna, kaže da našu zemlju još uvijek nije imao priliku posjetiti. Ipak, Koole govori da bi se to moglo dogoditi ako se neke stvari u skorijem periodu poklope.

“Trenutno ne znam šta ću raditi i gdje ću biti nakon završetka slike na kojoj radim. Kada smo kod maločas spomenute banalnosti, to ovisi i o novcu za iznajmljivanje ateljea. Nažalost, nikada nisam posjetio BiH. Budući da sam Nizozemac, uvijek bude i administrativnih tegoba koje me sprečavaju u toj nakani. Iako i Nizozemska ima ogromno društveno-historijsko naslijede koje treba istražiti, i dalje sam fasciniran fenomenom Bosne. Uz to sve, ljudi me pokušavaju uvjeriti da odem. Možda jednog dana i dođem ako se sve poklopit, a ako dođem, budite sigurni da to neće biti praznih ruk”, njegova je zaključna poruka. ■

“Volim se držati naslova izložbe u Memorijalnom centru Srebrenica koji govori o padu zaštićene zone i koji na najbolji način identificira glavnog krivca: ‘Neuspjeh međunarodne zajednice’. Svakako da je potrebno podsjećati na važne historijske događaje, to i sam radim, ali jednostavno se mora okrenuti nova stranica i gledati u budućnost. Do sada su me dosta puta pitali smatram li da je moguć suživot nakon Genocida u Srebrenici. Moj je odgovor uvijek bio jasan – ne znam, ali se nadam da jeste. Tu bi diplomacija mogla odigrati bitnu ulogu.”

